№ 56 (252) Ausgabe A.

HOMAN

Cena s pierasyłkaj i dastaŭkaj da chaty.

na 1 hod—4 m. 80 fen., na 1/2 hodu—2 m. 40 fen., na 3 miesiacy — 1 m. 20 f., na 1 mies.—40 f.

Biełaruskaja Wilenskaja časopiś

wychodzić dwa razy ŭ tydzień: u aŭtorki i piatnicy.

Adres redakcii: Wilnia, Wilenskaja 33.
Adres administracii i ekspedycii: M. Stefanskaja 23.

CENA ABWIESTAK.

Na 4-aj staranie za radok drobnymi literami — 25 fen.; drobnyje abwiestki pa 5 fen. za słowa. Abwiestki ab śmierci — 60 fen. za liniejku drobnym drukam.

№ 56 (252) Hod III. Wilnia. 19 lipnia 1918 h. Cena 5 fen. (3 kap.)

Telehramy.

18 lipnia.

Zachodni teatr.

Front niamieckaha Naślednika: Armija Bema ŭčora wieła ciažkije bitwy. Worahi padwiaźli nowyje dywizii i paśla mnohahadzinnaj artyleryjskaj padhatoŭki pawiali wializarnuju ataku na ŭsim fronci na paŭdnia ad Marny. U wiečary bitwa skončyłasia dla nas udačna. Ataki worahaŭ złamalisia s samymi ciažkimi stratami. Na paŭdnia ad Pursi my šturmam zdabyli wiaršynu hary i ŭziali tamaka ŭ pałon pałkoŭnika Žbiky 23 samaloty.

MASKWA. „Извѣстія“ pišuć ab nowym niamieckim stats-sekretary p. Hince. Jon byŭ pryjacielem pana Mikałaja Ramanawa, u časie swajho byćcia ŭ Pieciarburzie, jak marski ahient, ale heta nie dawodzić, što jon junkier-reakcyanier. Caper, kali machčyma, što hałŭnym wajennym teatram budzie centralnaja Azija, mahčyma, što admirał p. Hince pajšle swaje korpusy procіŭ Anhlii darohaj, katoruju jon ličyć najkaraciejšaj. Naznačeńnie Hince aznačaje baraćbu na žyćcio i śmierć z Anhlijej. Heta razam z henym aznačaje, što Niamieččyna ličycca jašče z doŭhaj wajnoj.

MASKWA. Areštawano mnoha polskich i českich aficeraŭ.

Jarasłaŭl paśla ciažkich bitw papaŭ u ruki čecha-sławakoŭ.

S pryčyny nabližajučajsia niebaspieki ŭ Maskwie budujucca abaronnyje wajennyje budoŭli.

MASKWA. Socyał-rewalucyanierпaja «Народнае Дѣло» nakazywaje, što ŭ Persii bolej niema rasiejskaha wojska. Anhličanie zaniali biezmałna ŭsiu Persiju i jduć na Kaswin i Enzeli, kab pieraškodzić niamiecka-tureckim wojskam uziać Baku.

ŠTOKHOLM. Predstaŭnik „Swenska Dagbladet“ nakazywaje z Rasiei ab pieramienie nastrajeńnia miž wierchawodami kadeckaj partyi u prychilnym da Niamieččyny kirunku. Niekatoryje z ich pryjechali ŭ Kijeŭ, dzie jany winduć pierehawory ab supolnych wystupleńniach rasiejskich buržuaznych partyj z niemcami. Tolki hetak možna wiarnuć ład u Rasiei.

MASKWA. Piaty ŭsierasiejski kongres Sawietaŭ pryniaŭ 12 lipnia adnadušna hetki herb Rasiejskaj Respubliki: na čyrwonym fonie—serce i małatok z załatymi pramieńniami i z dźwiema złučenymi rukami. Nawakoł herbu—wianok s kałasoŭ z nadpisam u atoku: «Rasiejskaja socyalistyčnaja federacyjnaja sawieckaja respublika“ i «Proletaryi ŭsich krajoŭ, złučajciesia!»

BERLIN. Pierachod cieraz Marnu ŭdaŭsia na pontonach biez nijakich praškod. Niamieckaja artyleryja źniščyła ŭsie praškody i prymusiła zmoŭknuć warožy ahoń. U 15 minut niamieckaja piachota zabiła pieršuju francuskuju liniju. Worahi, jakije nie ŭciakli, byli zabity, abo zasypany. Nia hledziačy na toje, što francuskije pazycyi praz doŭhije miesiacy byli abierniony ŭ niedastupnyje krepaści, supolnaj pracaj usich rodaŭ aružža ŭ niekalki hadzin jany byli abwiernieny ŭ ruiny.

PARYŽ (Hawas). Abstreł Paryža z dalnabojnych harmat trywaŭ i ŭ aŭtorak.

WIENA. Aŭstryjacki parlament. Minister-prezydent Žejdler kaže dalej: «U Aŭstryi niamiecki narod jość chrybtom Manarchii. Tak było i tak budzie. Urad nie adojdzie ad namiečenaha kirunku. Niemcy Aŭstryi žadajuć tolki žyć spakojna i raźwiwacca biez pieraškod. U Halicyi ŭrad budzie sia accа sprawiadliwa adnosicca da nacyanalnych patreb halicyjskich narodaŭ. Urad prosić ab zaćwiardžeńnie biudžeta i pazwaleńnie wajennaj pazyki. Deputat, čech Tusar kaže, što minister-prezydent pakazaŭsia niamieckim nacyanalistam i što jaho mowa budzie pryčynaj nowych nacyanalnych swarak.

KONSTANTYNOPOL. (Ahencyja Mili) Z wiernych krynic nakazywajuć, što miž paŭnočnym i pałudziennym Kaŭkazam idućpierehawory ab uzajemnym sajuzie, kab abaranić Kaŭkaz ad čužych upływaŭ.

BERLIN. Da siaredziny červienia z Niamieččyny wywieziеno ŭ Ukrainu 322 wahony z roznymi tawarami z ich 230 z ziemlarobnymi pryładami. Zakazano jašče 600 wahonaŭ ziemlarobnych pryład i 360 wahonaŭ inšych tawaraŭ. Ličacca z mahčymaściu niamieckaha wywazu ŭ Ukrainu tawaraŭ koštam da miljarda rubloŭ.

BUKAREŠT. Na siahońniašnim zasiedańni parlamentu prezydent skazaŭ, što bytyje člieny ministerstwa Bratianu, katoryje astalisia ŭ krai, miž imi konserwatary ministry Kantakuzienu i Maresku zajawili swaju supolnuju adpawiednaść s Take Janesku i swajo žadańnie adkazywać razam z im pad sudom.

PARYŽ (Hawas). Pierad dzieržaŭnym sudom pačaŭsia siahońnia proces procіŭ byŭšaha ministra Malwi, katoraha winawaciuć u tym byccam jon pawiedamiŭ Niemcaŭ ab wajennych planach i staraŭsia padniać bunt u francuskich pałkoch.

HAMBURG. Rewielski biržawy kamitet pasłaŭ u Tarhowuju Pałatu ŭ Hamburg telehramu, ŭ katoraj jon dziakuje za adnaŭleńnie starych znosin miž abodwymi miestami, siabrami staradaŭnaj Hanzy (sajuzu).

Nowaja Biełaruś.

U Wilni ŭsio čaściej sustrečajucca biełarusy—pierewažna aficery, katoryje wiertajucca z niamieckaha pałonu i jeduć praz Wilniu ŭ swoj rodny kraj. Inšyje z ich byli addzieleny ad swaje Baćkaŭščyny hady pa čatyry. Woś-že za hety čas stolki pieramien zrabiłosia na Biełarusi, što jany — hetyje waročajučyjesia pałonnyje—nijak nia mohuć zrazumieć wializarnaj pieramieny ŭ našym narodźi, nia mohuć zrazumieć, što na ich wačoch budujecca **nowaja Biełaruś**.

Zawiadzieš z imi hutarku ab tym, što biełaruskije sielanie pa wioskach paznajuć užo praŭdu ab sabie i swaim narodzi, što jany zakładajuć u sabie biełaruskije škoły, što trebujuć u swajho duchawienstwa, kab prynosiło im słowa Božaje ŭ rodnaj biełaruskaj mowie,—i jany wieryć usiamu hetamu nia chočuć. Hetyje «intelihenty» maskoŭskaje hadoŭli znachodzuacca s tym, što litwiny pawinny wučycca pa litoŭsku, ukraincy—pa ŭkrainsku, ale biełarusy —dy kryj Bože! «Jak heta može być, — kažuć jany, —kab my wyrekalisia rasiejskaj škoły, katoraja daje nam dostup da wialikaj rasiejskaj kultury?!»

O, ludzi małoha serca! Niaŭžo-ž wy papraŭdzi wierycie ŭ toje, što kažecie? Niaŭžo-ž maskoŭščyna tak ujełasia ŭ wašyje dušy, što źniščyła ŭ ich usielakuju wieru ŭ tworskije siły wašaha narodu i pašanu da jaho? Bo ciž može być wialikšaja źniewaha dla narodu wašaha, čymsi wašy zajawy, što biełarusy sami ničoha nia stworać, a pawinny tolki žebrawać u dužejšych susiedziaŭ, padbirajučy kroški z ich biasiednaha stała?

Nia chočecca wieryć, kab maskoŭskaja adukacyja dawieła synoŭ biełaruskaha narodu da hetkaha duchoŭnaha ŭpadku,—adnak heta praŭda: tut my majem akurat toje samaje, da čaho wiadzie našych spolščenych biełarusaŭ polskaja škoła, polskaja adukacyja. Hetkim haduncom čužackaje kultury mała taho, što jašče ŭčora maskoŭskije dy polskije nacyanalisty toje-ž samaje kazali ab ukraincach, ab litwinoch,—što jašče tak niedaŭna adbyłosia nacyanalnaje adradžeńniea ŭ čechaŭ, što praŭdziwaja literaturnaja mowa ŭ Rasiei siahaje tolki pačatku minułaha stalećcia, što pad toj čas, jak drukawaŭsia pa biełarusku naš najwialikšy kulturny pamiatnik— „Statut Wialikaha Kniažstwa Litoŭskaha“, u Polščy «prostaj»—značyć, polskaj mowaj nichto nie pisaŭ, a ŭsia literatura była łacinskaja! Im mała hetkich jarkich dokazaŭ, što kožyn žywy narod tolki tady dachodziŭ raśćwietu swaje kultury, kali twaryŭ jaje ŭ rodnaj mowie: swoj narod jany ličać hetkim nikčemnym, što nie aśmieliwajucca nawat raŭnawać jaho da druhich..

Ale hetyje pany abminajuć hutarki na takuju temu: historyja, katoraja wychodzić za miežy učebnika Iłowajskaha, dla ich—reč nieznanaja! Zatoje jany mnoha kažuć ab praktyčnym značeńni sprawy— ab «škodnaści» adračeńnia ad maskoŭščyny. Woś, ab hetym treba skazać paru słoŭ: swajej «praktyčnaściu» jany mohuć papraŭdzi abałamucić nieświadomych ludziej.

Pierš za ŭsio, z «wialikaj rasiejskaj kultury» može čerpać nie biełaruskaja masa, a tolki biełaruskaja intelihencyja, katoraja, praŭdu kažučy, i hetaj kulturaj nie abmiežywajecca, a čerpaje abieruč i z niamieckaj, i z anhlickaj, i s francuskaj kultury: z ich-že wielmi mnoha biaruć sami maskali! A biełaruskije sielanie, jakije ŭzhadowywalisia ŭ maskoŭskaj škole i dalej nie išli, skončyŭšy pačatkowuju nawuku i nawučyŭšysia adno čytać i pisać pa rasiejsku, praz usio swajo dalejšaje žyćcio sustrečalisia z «rasiejskaj kulturaj» tolki ŭ kancelaryi prystawa, abo ziemskaha načalnika. Ab čytańni rasiejskich knižak i hutarki nie było: rasiejskaja literatura ničoha nie hawaryć sercu i dušy biełarusa, bo jana — čužaja jamu, bo ŭ joj čužy, niezrazumieły dla biełarusa duch. Nia dziwa, što pawarotnaja niehramatnaść —wielmi častaje zdareńnie miž našymi hramaciejami z maskoŭskaj škoły...

Maskoŭščyna ŭ uschodniaj Biełarusi, tak sama, jak polščyna — ŭ zachodniaj tolki adzieлała ad narodu našu intelihencyju, stanawiŭšujusia čužoj dla jaho. I ŭ rezultacie było toje, što ŭsia «karyść» ad čužackaje kultury abmiežywałasia adno žmieniaj intelihentaŭ, a narod zusim nie padnimaŭsia kulturna, nie rabiŭ ni kroku ŭpiarod. A pojdzie jon upiarod pa darozie šyrokaha kulturnaha raźwićcia tolki tady, jak kultura budzie šyrycca ŭ narodnych masach u jadynaj dastupnaj im formie—ŭ **rodnaj biełaruskaj mowie**,—jak tyje samyje masy pačnuć twaryć swaju kulturu — mo spierša nieŭznak, pamału, ale nieŭstanna, raźwiwajučy ŭsie swaje tworskije siły, — jak u hetkaj pracy prymie ŭčaście nacyanalna świadomaja intelihencyja, nie zabyŭšajasia rodnaje mowy.

Woś, čaho wymahaje praktyčnaść u prawilnym razumieńni. Dy hetkaja praktyčnaść nam kaže, što biełarusy, kali jany chočuć žyć swaim samabytnym žyćciom pawinny ŭsie swaje siły abiaruć ciapier na tworskuju kulturna-nacyanalnuju rabotu, na raźwićcie swaje mowy, na twareńnie swaje literatury, nawuki, — swaje škoły: nižejšaj, siaredniaj i wyšejšaj.

Nacyanalnaja kultura —heta toj cement, jaki budzie zaŭsiody złučać biełarusaŭ u adnu siamju, — nawat tady, kalib-błahije dla nas akaličnaści raździerli na čaści žywoje narodnaje cieła.

Narod naš užo pajšoŭ pa hetaj darozi. Ažno serce radujecca, jak pryježdžyje ŭ Wilniu sielanie apawiedajuć ab swajej nacyanalnaj pracy, ab baraćbie s čužackimi napływami—tut, pad Wilniaj, i dalej — u Hrodzienščynie i Biełastoččynie. A tam, za razdzielnaj linijej

prawiedzienaj na mocy Bieraściejskaje ŭmowy, biełaruski ŭrad prystupiŭ užo da pracy nad utwareńniem nacyanalnaj škoły, nad raźwićciem biełaruskaj mowy i literatury. U hetkaj pracy — fundament našaj budučyny, i chto u ciapierašni pawarotny moment nie prykładaje da jaje swaje ruki, a ŭsio jašče ahledajecca na dužych susiedziaŭ, toj abo ślapy, abo świadomy worah našaha narodu. I dla ich u nowaj **Biełarusi**, wolnaj ad čužackich napływaŭ, miesca ŭžo nia budzie: im tudy jechać niema čaho!

J. **Mieleška.**

„Wučycielki“.

S taho času, jak spradwiečny žychar našaha kraju, biełarus, pierestaŭ być haspadarom na swaioj ziamli, taho času, jak u nas zapanawali palaki, a paśla maskoŭcy, naš kraj staŭ muzejem roznych nienarmalnaściej. Hetyje nienarmalnaści da taho ŭjelisia ŭ našyje kości, što my časta nawat ich nia widzim. Nia budziem hawaryć tut ab nienarmalnaściach zwyčajnych i ahulnych, bo hetyje nienarmalnaści, hetaje chwarawitaje, a časta i zusim chworaje pałažeńnie niščyć biełaruski ruch i zusim buduć paruchany jany tolki tady, jak biełaruski ruch zakryje saboj usio, jak biełaruski narod adrodzicca, jak jon uznoŭ stanie haspadarom na swajoj ziamli. Ale jość nienarmalnaści, jość chwaroby niezwyčajnyje, katoryje mohuć zakranuć i ludziej, dla katorych «usio roŭna» i katoryje robiać «jak usie, tak i my». Da hetkich chwarob należyć polskaje „wučycielstwa“, lapiej skazać „wučycielki“, ciapierašniaha Wilenskaha pawietu. Wučycielki hetyje ciapier sabrany na letnije kursy ŭ Biełym Dware (kala Turgiel). Na kursach kala 25 wučycielak. Z ich 2 biełaruski i 3 litwinki, rešta ŭsie „palački“. Woś že ŭbačyŭšysia s polskimi «wučycielkami» čeławiek, nawat dobra aznajomleny s chworym nienarmalnym pałažeńniem u našym krai, budzie wielmi żdziŭleny. Jaho żdziŭleńnie pawialičycca jašče bolej i dojdzie da jakojś zahadki, kali jon apaznajomicca z ich «rabotaj» kala Biełha Dwara. Polskije „wučycielki“ padzierli i żniščyli wialikuju biblioteku ŭ Biełym-Dware, jany-ž, jak kažuć susiednije sielanie, prałanujuć mohiłki ŭ harodzie dwara, i heta tolki dziela taho, što ŭsio heta nia polskaje. «Wučycielki» što dzień razpływajucca nawakoł pa ŭsich wioskach i wiaduć tam biazbohuju i niahodnuju ahitacyju. Jany starajucca pierekanać narod, što chto budzie ličyć siabie biełarusam, taho napeŭna zrobiać prawasłaŭnym. Mała hetaha, karystajučy s ciažkoha pałažeńnia ŭtworenaha wajnoj, polskije «wučycielki» starajucca ŭmowić sielanam, što ŭsio licha bycca mad taho, što narod haworyć nie pa polsku, a pa biełarusku, bo, bačycie, kab sielanie byli nie biełarusami, a palakami, dyk tady palaki prahnali b niemcaŭ, a značycca nia było-b rekwizycyj i inšaha. „Wučycielki“ adnak zamoŭčywajuć, što palaki prasili niemcaŭ pryłučyć časć Biełarusi da Polščy i za heta adraklisia tych palakoŭ, katoryje ŭ Niamieččynie. „Wučycielki“ nie spaminajuć; što palaki chočuć pryłučyć Biełaruś da Polščy, kab dać na Biełaruś wychad liśnicy polskich życharaŭ, kab na biełaruskaj ziamli sadzić palakoŭ, i ŭ nijakaje wyjaśnieńnie hetaha biełaruskimi wučycielkami polskije „wučycielki“ zaraz pierakručeno dyn siać i lasco wym niamieckim ułaściam jak niebaśpieč nu socyalistyčnuju ahitacyju. Wiadziecca ahitacyja prociŭ niezależnaści Litwy. Čaho nie wydumlajuć biednym sielanam na biełaruskich i litoŭskich dziejačoŭ: Pasłuchaŭšy ich zdasca, što niema takich niahodnikaŭ na świecie jak hetyje biełarusy. Može padumajecie, što polskije wučycielki blizki da narodu, kali wiaduć takuju zaŭziatuju ahitacyju. Praŭda, što datyčecca ahitacyi, dyk jany ŭmiejuć być i blizkimi, i časta paśla ich „raboty“, kali zojdzieśsia da haspadara ŭ wioscy, dyk jon na ciabie hladzić, jak na swajho złośnika. Ale nie padumajcie, kab polskaja „wučycielka“ pryznałasia da jakoj tam demakratyčnaści, blizkaści z narodam. Nie, dzie tam. Heta biełaruskije i litoŭskije wučycielki „s chamaŭ“, a jany panienki-arystakratki, wialikšaja časć z ich kaže, što jany hadawalisia ŭ wialikich miastowych pałacach, što nawat dahetul wiaskowaj chaty nikoli nie bačyli i dadajuć časta pierad kim ličuć niepatrebnym ahitawać, što kali jany i pajšli ciapier za wiaskowych wučycielak, dyk heta tolki dziela taho, kab nachinuć «głupiego chłopa białoruskiego do Polski». I choć ad znajomych henych „wučycielak-arystakratak“ wy možacie dawiedacca ŭ Wilni, što adnej z ich brat šaŭcom na Śnipiškach, druhoj pastuchom na Żwiaryncy, adnak jany wam ni za što nie pryznajucca, što jany „prostyje“, a nie „arystakratki“ *). Żyć z hetkimi „wučycielkami“ wielmi ciažka. Heta jašče ničoha, što hutarka ŭ ich bywaje tolki na dźwie temy: 1) chwalić polskaje i hanić, łaić usio inšaje, niapolskaje, i 2) ab lubwi; jany systematyčna i biazboha pieraśledujuć dźwiccch biełaruskich wučycielak. Biełaruski ad ich miesca nie majuć. Na dumajcie, kab hetaje pieraśledawańnie było prybrano choć trochi ŭ kulturnyje formy. Ničahusieńki hetaha niemal „Palački“ chadziać pa piatach biełarusak, dadziewajuć, śmiajucca, wyščyrajucca, prośby adčapiecca nie pamahajuć i nidzie nie ŭciačeš ad ich. Dziakujučy tamu, što s pryčyny nienarmalnych warunkaŭ ich šmat bolej, jany pa čarodzie pieraśledujuć, dumajučy, što ŭ kancy tak dadziejuć, što čaławiek adračecca ad usiakaj idei. Dyk i niema dziwa, što biełaruski nie raz i nie dwa, a časta ŭmywajucca ślaźmi ad ich żdzieku.

Zapraŭdy dziŭna, jak mohuć zrabicca ŭ naš čas hetkije typy, hetkije niahodnyje i razam biednyje pakalečnyje ludzi. A jany woś jak źjaŭlajucca. Na Biełarusi, jak i Litwie zusim zabylisia ab swaim biełaruskim abo litoŭskim i ščyra ličuć siabie palakami i heta wialikšyje pany-arystakraty i bahaciejšyje mieščanie, katorych jašče pradziady apranulisia ŭ polskuju skuru. Zwyčajnyje-ž mieščanstwa, šlachta, a sielanie i pahatowie, kali i pryznajuć siabie palakami, dyk heta pierš-na-pierš tamu, što polskaj prywykli nazywać katalickuju wieru; kali ž niekatoryje z ich i zapraŭdy ličuć siabie palakami, dyk zahlanuŭšy hłybiej znachodziać, što jany biełarusy. Naahuł u palakoŭ na Biełarusi „ludziej“, „narodu“, usiaho taho, što nazywajecca „prostym“ niema. Jość tolki polskije wiarchi, ale wonkach ich ničoha niema; jość tolki „materjał na palakoŭ“, ale palakoŭ niema. Dyk woś, kab pryhatawać ahitataraŭ palanizacyi, treba ich tut, u nas na Biełarusi, adarwać ad usiaho „čužoha, prostaha“, zdarowaha, razumnaha, pryrodnaha, treba ich wywichnuć, skalečyć. I woś dzieła hetkaha kalečeńnia wielmi šmat robicca. Padmohaj dla kalečeńnia ŭ palakoŭ apračа žywoj siły, jak arhanizacyi, i hrošaj, jość cełaja wialikaja literatura šlachocka panskaj Polščy pačynajučy ad maleńkaj knižački za 10 hrošaj i kančajučy trylogijej H. Sienkiewiča. Na kalectwa ŭ palakoŭ što hod iduć wialikije hrošy. U Wilni wielmi ščaśliwa zajmajucca hetkim kalečeńniem „akademii“ roznych paniaŭ i starych pannaŭ. Hetkije „akademii“ nia tolki wychowywajuć kalekich wučycielak i wučycialoŭ. Jany kalectwam zajmajucca na ŭsich frontach, na ŭsich pazicyjach. Miž inšym, što hod šmat pasyłajuć pakalečenych biełaruskich chłapcoŭ u katalickije duchoŭnyje seminaryi.

Piotra Wojciechowič.

*) Autar zaniatku šauca i pastucha nia ličyć błahim i prywodzić tut tolki dziela wyjaśnieńnia.

U Wilni i wakolicach.

× **Biełaruskaja muzyka na dramatyčnaja družyna.** S pryčyny wyjezdu p. F. Olechnowiča, našaja muzykalna-dramatyčnaja družyna wybrała za swajho staršyniu p. A. Baroŭskaha, za tawaryšku staršyni — p. K. Stefanowičanku. Sprawa režyserstwa budzie raźwiazana ŭ najbližejšych dnioch.

Apračа hetaho, pastanoŭleno źwiarnuć bolš uwah na muzykalnuju rabotu, za kiraŭnika katoraj wybran wiadomy ŭ Wilni śpiewaka, p. Wadzynski.

× **Na kursy ŭ Świsłač.** U Biełaruskaj Wučycielskaj Seminaryi ŭ Świsłačy piaty elementarny kurs pačynajecca 15 žniŭnia i budzie trywać 6 miesiacaŭ. Kandydaty na biełaruskich narodnych wučycialoŭ z Wilni mohuć być pryniaty na nowy kurs, zajaŭlajučy ab hetym da 1 žniŭnia ŭ Stadtschulrata, Daminikanskaja 3, a kandydaty s prawincyi — u swajho Krejshaŭptmana.

× **Zajaŭka ŭciekačoŭ.** Štadhaŭptman apawieščaje, što ŭsie ŭciekačy, pryjechaŭšyje siudy i jašče nie zajawiŭšyjesia, pawinny zajawicca u Štadthaŭptmana, Daminikanskaja 3, pakoj 145. Za niezajaŭku buduć karać.

× **Žaleznadarožnaja wajennaja dyrekcyja 5** drukuje nowyja žaleznadarožnyje taryfy dla padwozu s Silezi i Ukrainy kamiennaha wuhalla. Spis taryfaŭ pradajecca pa 30 fen. ekzemplar.

× **Temperatura.** Najwyšejšaja i najniżejšaja temperatura za apošnije dni była (pawodłuh Celsija):

	najwyš	najniž.
15—16	+ 24,4°	+ 11,2°
16—17	+ 22,0°	+ 11,6°
17—18	+ 19,4°	+ 10,2°

Z USIAHO KRAJU.

Palaki ab našym kraju.

Krakaŭski «Czas» u № 272 z 26 červienia, amiž inšym piše:

„Za miežami kongresowaj Polščy panuje systema baraćby s polskim elementam s pamaččŭ roznych plamion, štučnaj ahitacyjej pryzwanych da palityčnaha życcia. Litwinoŭ, biełarusaŭ i ŭkraincaŭ užywajuć dziela hetaha s tej dumkaj, kab pieraškodzić palakom u raźwićci ich mocy i stwaryć dla budučyni wyhodny sposab dla šyreńnia niezdawolstwa ŭ miežach budučaj Polskaj dziaržawy. Naprykład, ciapier okupacyjnyje ŭłaści z usiej enerhijej pracujuć dziela taho, kab prydać Wilni litoŭski charakter, i z hetaj metaj maniacca ŭstroić tam wializarnuju ŭračystaść s pryčyny abjaŭleńnia niezależnaści Litwy. Adnak, nijaki zahad Ob. Osta i nijakije najśmialejšyje zajawy litwinoŭ, chworych na maniju wialičča, nia źniščać polskaha charakteru Wilni i nia zdolejuć prymusić jaje žycharaŭ pakinuć nadzieju na nowaje złučeńnie s Polščaj».

Franciśk Olechnowič.

Na Antokali

pjesa ŭ 3 aktach sa śpiewami i tancami.

(Hladzi «Homan» № 55).

J u z i u k.

Dla mianie majo žyćcio ŭžo skončyłosia.

Z o ś k a.

(by cym żdziwiŭšysia).

Heta-ž čamu?

J u z i u k.

Dla mianie nimašaka žyćcia biez ciabie... biez panny Zofii.

Z o ś k a (źmieniajučy temu).

Užo hatoŭ samawar. Čamu nie pjecio herbaty?

J u z i u k. (jak wyš.).

Što mnie herbata! Ja-b napiŭsia ciapier asensii actowaj!

Z o ś k a.

Kožny maje swoj gust. A mnie smačniejšaja herbata.

J u z i u k. (paśla paŭzy).

Značycca wy nie majecie dla mianie ŭžo ničoha.

Z o ś k a.

Čamu? maju herbatu i bułki.

J u z i u k.

Wy ŭsio swajo: herbata dy herbata! Ja kažu ab čym inšym!

Z o ś k a (ściudziena).

A!... ab čym inšym?

J u z i u k (padchodzie da jaje).

Panna Zofija! ci wy ŭžo nia možecie ni čahusińki pahutaryć sa mnoj pawažna? U hety momentważycca majo žyćcio, maja dola...

Z o ś k a.

Nu, dyk słuchaju. Što-ž wy mnie skažecie?

J u z i u k.

Panna Zosia! załatce majo, draażeńkaja maja! Wy-ž wiedajecie, što ja was kachaju bolš žyćcia swajho.

Z o ś k a (nieciarpliwa).

Et!...

J u z i u k.

Ja dumaŭ, što našaja dola budzie inakšaj, ja dumaŭ...

Z o ś k a.

Nu, dyk što, što dumaŭ. A ŭsio budzie inačej.

J u z i u k

(biare jaje za ruku).

Panna Zosia! kachanieńkaja, darażeńkaja, soniejka jasnaje!...

Z o ś k a

(wyrywajučy ruku).

Što wy hrabolicie mianie pa ruce!...

Nu dyk što?

J u z i u k.

Nikoli ja nikoha ničahusieńki nie prasiŭ... A ciabie prašu, malusia da ciabie... prašu choć trošečki kachańnia. (Na kaleniach) Jak sabaka poŭzaju kala twaich noh i płaču tutaka!... (zakrywaje rukoj wočy).

Z o ś k a (ustaje).

Kachańnia nia wyprasiš ni prośbami, ni ślaźmi.

J u z i u k (padnimajecca s padłohi).

Ty-ž mianie kachała!

Z o ś k a.

Nie. Ja nie kachała! Heta, što było — heta tak sabie... žarty.

J u z i u k.

Značyć wy kachajecie hetaha Radziwiłłowiča.

Z o ś k a (sroha).

A wam da hetaha jakoje dzieła!?

Budučynia Bałtyckich ziamiel.

BERLIN (W.T.B.). Adwakat Edgar Tataryn u Ryzie drukuje ŭ hazetach staćciu, u jakoj wiadzie sporku s tymi, chto dabiwajecca niezaležnaści łatyšskaj i estonskaj respublik. Jon dawodzić niemahčymaści spaŭnieńnia hetkich prajektaŭ. Takije malenkije dzieržawy, addzielajučyje Rasieju ad mora, stalisia-by achwiaraj uzmacawaŭšajsia Rasiei.

HORADNIA. Hetymi dniami budzie wydawacca apošniaja bulba z letašniaha ŭradžaju. Kali pačnuć wydawać bulbu s sioletniaha ŭradžaju, jašče niewiadoma.

HORADNIA. Čynoŭnik tajnaj palicyi sustreŭ čeławieka, niasučy wialiki kacioł. Tady jon spytaŭsia, kudy toj niasie jaho, i pačuŭ adkaz, što na Dwarcowuju 11. U čarodnuju noč tudy źjawiłasia palicyja i znajšła tam dwa wialikije ŭmurawanyje katły dy inšyje brawarničyje prylady. Brawarničy e Błoch i Frydman tłumačylisia, što jany ładzili wialikuju pračkarniu, adnak u ich znajšli biazspornyje dokazy, što tut hnali špirt. Błocha i Frydmana addali pad sud.

BRACIEJKI. U načy złudziei praz sałamiannuju strachu zaleźli ŭ chatu sielanki Łukići i ŭkrali 10 pudoŭ zbožža

JAĆWIEŹ, Hrodz. paw. Tutejšaja hramada aštrafawana na 600 m za toje, što adzin sielanin chawaŭ u siabie ŭciokšych wajenna pałonnych.

KIŚCIENIŠKI. U haspadara Jazepa Krakaŭskaca ŭkrali kaštanawuju kabyłu canoj 2,000 m.

JOZEFOWA, pad Dubowaj. U časie apošniaj nawalnicy piarun dwojčy ŭdaryŭ u hetu wiosku. Zhareli chata, stajnia, chleŭ i świran. Škody zroblено na 6.000 rub.

PALINCA, Hožskaj woł. Ŭ načy na 2 lipnia ad piaruna zhareŭ chleŭ haspadara Michała Skiweła; razam z haspadarskimi pryładami zhareli tam 700 rub. «carskich» i 400— „niamieckich“, jakije nierazumny haspadar chawaŭ u sienie.

NIOMANOWA. Za tajnuju nawuku biez pazwaleń ia načalnika Verwaltung'a Herš K. aštrafowan na 100 marak.

SAPOĆKIN. Sielanin Michał Cieleš zajawiŭ, što jaho karowa nia choče dawać małaka, čaść jakoha kožyn haspadar pawinien addawać kriejshaŭptmanu ad swaje karowy. Tady pry žandaru zrabili sprobu daić jaje, i karowa dała ŭ dwa razy bolš małaka, čymsi ad jaje treba było. Sielanina aštrafawali.

BIEŁY, Suwalsk. paw. Piarun zapaliŭ humno sielanina Franciška Miesilwiča. Humno, a razam z im i chlawy zhareli.

KOŬNA. Miž Koŭnaj i Biareściem ładziacca pastajannyje pačtowyje znosiny ŭ pawietry. Počta dachodzić u Koŭnu i ŭ Biareście ŭ 7—8 hadzin. Jak wiadoma, Biareście maje pačtowyje znosiny ŭ pawietry s Kijewam.

Ukraina.

KIJEŬ. Rasiejska-ŭkrainskaja mirnaja kamisija razhledała pytańnie, da kaho naležyć Donščyna. Rasiejskije delehaty zajawili, što Rasieja nia može addać Donskaj obłaści, bo astałasia by biez wuhalla. Jany žadali pryłučeńnia da Rasiei Tahanrogskaha i Sławianskaha pawietaŭ. Pytańnie ab Krymie pastanoŭleno razhladzieć u mižnarodnaj kamisii, u jakoj buduć zasiedać i predstaŭniki Kryma.

WIESTKI Z RASIEI.

BERLIN (W.T.B). Anhličanie zaniali Saroki i Sumski pasad. Z hetaj pryčyny Čyčeryn padaŭ pratest anhlickamu i francuskamu ŭradam, žalučysia, miž inšym, na paddzieržku imi čecha-sławakoŭ i kontrrewalucyanieraŭ u Rasiei. U Archangelsk iznoŭ prybyli serbskije aficery i sałdaty; čysło ich dachodzić 5.000.

LONDON. S Pekina nakazywajuć, što hienerał Chorwat abiecaŭsia pamahčy čecha-sławakom, katoryje starajucca prabicca da Irkucka.

BERLIN. Urad hienerała Chorwata ŭ Charbinie abnimaje kadetaŭ, liberałaŭ, socyalistaŭ i kiraŭnikoŭ sibirskich pramyšlenikaŭ. · U ministerstwie zasiedajuć: kadet Kostrotin, byŭšyj minister pry Kierenskim Strugow, bankir Putiłow, hienerał Flug, admirał Kołčak.

MASKWA. Pawodłuh hazetnych wiestak, sawieckije wojski zaniali Syzrań i Bugulmu.

„Nowaja Žiźń“ piše, što za apošni tydzień areštawany 800 soc. rewalucyanieraŭ i raspušče y 500 arhanizacyj. Miž areštawanymi jość i kadety.

BERLIN. Rasieja adrezana ad paŭnočnaha Kaŭkazu, što šmat pahoršyło pałažeńnie ŭradu.

Trockij i Lenin kožyn dzień źwiertajucca da narodu s pryzywami paddzieržać urad na pieradodni katastrofy.

U Jarasłaŭli i ŭ Rybinsku pačalisia bunty proci bolšewikoŭ. Manarchisty, kadety i akciabrysty damahajucca, kab Niamieččyna ŭmiešałasia ŭ rasiejskije sprawy. Pawaha bolšewikoŭ źmienšajecca s kožnym dniom, asabliwa na prawincyi.

MASKWA. „Правда“ nakazywaje, što ŭ Jarasłaŭli kontrrewalucyjnyje aficery zabili 3 bolšewikoŭ. Hazeta damahajecca masowaha terroru dzieła baraćby z buržuazijej. Na Urale sawiety areštawali bahatych hramadzian, katoryje adkazywajuć swaimi hałowami za žyćcio bolšewikoŭ, areštawanych warožaj staranoj.

MASKWA (W.T.B.). Hazety drukujuć zajawy roznych rabotnickich arhanizacyj, jakije wostra sudziać palityku lewych socyał-rewalucyanieraŭ. Arhanizacyja lewych soc.-rew. raspałasia: čaść dałučyłasia da bolšewikoŭ, a rešta—da prawych soc.-rew.

„Правда“ drukuje hetkuju zajawu ŭ ierasiejskaha kongresu sawietaŭ:

„Arhanizatary i ŭčaśniki zabojstwa niamieckaha pasła i paźniejšaha paŭstańnia złoŭžywajuć swajo palityčnaje pałažeńnie. Kongres trebuje ciažkoj kary dla lichadziejaŭ. Dla takich arhanizataraŭ niema miesca ŭ sawietach, jakije za swaju hłaŭnuju zadaču ličuć udzieržańnie mira. Tolki pry nastupleńni čužyncaŭ usie rabotniki, sielanie i sumlennyje hramadzianie pawinny baranić baćkaŭščynu ad čužackaha imperyalizmu“.

MASKWA. 12 i 13 lipnia wypuścili mnoha areštawanych socyał-rewalucyanieraŭ proci katorych nie znajšli ulik.

WAŁOHDA. Za apošnije 6 dzion siudy zusim nie padwozili zbožža. Ceny na jaho dajšli niačutaj miery.

Z Ust-Sysolska nakazywajuć, što sielanie kormiacca chlebam, u katorym muka pieramiešana napałowu z dreŭnaj karoj. Mnoha ludziej zachwareło na skurnyje chwaroby.

Z usiaho świetu.

BERLIN (W.T.B.). S pryčyny pramowy kanclera ŭ Rejchstagu ab mahčymaści mira francuskije hazety pišuć, što heta tolki siło i sproba razdzialić sajužnikaŭ. Usio-ž pramowa kanclera świedčyć, što mir dla Niamieččyny kaniečna patrebien.

„Journal“ piše: „Sajužniki ćwiorda pierakonany, što pryjdzie dzień, kali jany buduć dyktawać mir. Z hetaj pryčyny jany nia chočuć wiaści nijakich hutarak ab im“.

WIENA. Paśla 4 miesiačnaha pierarywu aŭstryjacki parlament iznoŭ pačaŭ swaje zasiedańni. Pastanoŭleno prystupić da pieršaha čytańnia biudžetu, razhledajučy pytańni ŭnutrenaj i zahraničnaj palityki. Minister-prezydent Zejdler zajawiŭ, što treba supolna s sajuznymi dzieržawami aružžem zakončyć pabiednuju wajnu. U ŭnutrenaj palityce ŭrad dabiwajecca palityčnaha zamireńnia. Palityčny kurs u Aŭstryi nia može kirawacca proci niemcaŭ. Hetak sama nielha ŭpraŭlać Aŭstryjej biaz niemcaŭ.

ROTTERDAM. Francuskaje nacyanalnaje świata 14 lipnia światkawali i ŭ Londonie burnymi manifestacyjami. Na masowych schodach rabotniki pryniali rezalucyju, što jany wajujuć dzieła pawarotu Francii Elzasa Lotaryнhii i za źniščeńnie pruskaha militaryzmu. Londonskije rabotniki buduć barocca datul, pakul dynastyi Hohencollernaŭ i Habsburgaŭ nia buduć skinuty swaim narodam. Mira nia može być datul, pakul niemcy nia wiernuć usich škod narodam, pacarpieŭšym ad wajny.

BERLIN. Inženier Medier zbudawaŭ adnacylindrowy mator, katory maje siłu 300 konskich sił, značyć, silniejšy za ciapierašnije matory blizka ŭ čatyry razy. Mator užo ŭžywajecca ŭ padwodnych łodkach i aeroplanach.

TELEHRAMY.

Niamieckije apawieščeńni.

16 VII. Zachodni teatr.

Front niamieckaha Naślednika: Na pałudziennym zachodzi i na ŭschodzi ad Rejmsu my ŭčora ŭwarwalisia na francuskije pazycyi. Paśla niščučaha ahniu artyleryi, minamiotaŭ, hazamiotaŭ i ahniamiotaŭ armija Bem'a pierajšła cieraz Marnu. Piachota ŭziała šturmam wiaršyny na pałudziennym bierazi Marny. U wostrych bitwach my prarwali pieršyje warozyje pazycyi i adkinuli woraha ŭ na liniju Kont-la Šapel-Komblizi-Marrej. Miž Art i Marnaj my takža zaniali pieršyje francuskije i italjanskije pazycyi i stojom na linii Šatiljon-Kiš i-Šomizi. Na ŭschodzi ad Rejmsu, na fronci Prine-Tahir, my ŭziali ŭ adstupajučaha woraha jaho pieršuju liniju i dajšli darohi Rymlan, na paŭnočnym zachadzi ad Proń. Na ŭschodzi ad Siuip, miž Obriw i Tahir, my adabrali ŭ woraha ŭ pole letašnich bitw u Šampani. Worahi dzieržacca na swajej druhoj linii na paŭnačy ad Proń, Suen, Pert. Čysło ŭziatych pałonnych užo bolš za 13.000. My žbili 31 warožy samalot i 4 prywiaznyje latučyje šary.

Juziuk.

Wiś jak! dla hroše! dla hrošej!.. (Karotkaja paŭza). Zosiečka! ja budu pracawać, jak woł, ja adčyniu swaju majstroŭniu, ja-ž maju krychu hrošy — my z bratam majem dom u Horadni, wy ničoha nia budziecie rabić, budziem ščaśliwy...

Zośka (z ironijej).

He, he! ščaśliwy! Durny! Dzie nima hrošy, tam i kachańnie chutka projdzie. Dy na što mnoha kazać! — Tak pawinna być i-kaniec! kali b wy mianie zapraŭdy kachali, dyk byli b rady, što mnie zdarajecca takoje ščaście, a nia toje, kab adhawarywać mianie ad hetaha.

Juziuk.

Ščaście! značycca heta ščaście?!...

Ščaście! ty — ptuška, što wysaka lotaješ nad nami! Och, darma my wyciahiwajem ruki, kab zławić ciabie, ty strachnieš nam niekalki piorak tykiela i laciš dalej budzić tuhu ludzkuju!... O, ščaście!...

Zośka

(hladzić na jaho šyraka raščynienymi wačyma, paśla kaže ŭśmiechajučysia).

Oho! Wy haworycie, bytcym s knižki čytajecie.

Juziuk (piaje).

Ach, darahaja, ci dobra robiš,
Što za lhnata zamuž idzieš?
Ci-ž ty nie bačyš, što siabie hubiš —
Tamaka ščaścia ty nie znajdzieš.
Ciabie lublu ja, ach tak strašenna,
Što dla ciabie ja hatoŭ na ŭsio,
Dyk zrazumiej-že, što robiš drenna,
Bo ty zahubiš swajo žyćcio!

Zośka (piaje).

Na što tut hety słowy pustyje,—
Nielha ničoha pieremianić,—
I nie pamohuć tut nijakije
Twaje namowy inačej žyć.
Ja pojdu ŭ prawa, a ty na lewa,
I ŭžo nikoli nia zojdziemsia.
Dyk budź ščaśliwy i nia miej hniewa
Bo sudžena nam dola taka.

Razam piajuć:

Ja pojdu ŭ prawa... i t. d.

Juziuk

(hawore, abymajučy Zośku).

Ach, Zosieńka! mnie nia chočecca wieryć... Značyć užo rastajemsia na zaŭsiody..· O, nie! ja zdurnieju!

Zośka.

Nu, uciššia, heta projdzie, — zabudziešsia! (žałaśliwa całuje jaho).

Juziuk.

Nikoli!., Nikoli!...

Zjawa. 8.

Tyjež i Macieicha.

Macieicha

(zahladaje praz dźwiery i, pabačyŭšy abniaŭšujusia paru, kryčyć).

Ach! wybačajcie!.. (začyniaje šybka dźwiery!)

Zjawa 9

Tyje-ž biez Macieichi.

Zośka

(adskočyŭšy ad Juziuka).

Ach, Božuchna!.. Bačyš! bačyš!— heta ŭsio praz ciabie! Heta twaja wina!

Jazep.

Što-ž ja tutaka winawaty?

Zośka.

Što ty winawaty!? Ale! Što winawaty! Akno ad wulicy, dźwiery ad wulicy, a jon tut pačynaje swaje amory! Hetkaja nieaściarož naść! I jakoje ty maješ prawa, kali ja kazała, što zamuž za ciabie nie pajdu.

Juziuk.

Dyk ty-ž sama...

(*Dalej budzie*).

17.VII. Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawarskaha: Na pałudziennym zachadzi ad Ipru my ŭ raźwiedkach uziali pałonnych. Na pałudziennym uschodzi ad Ehlern worahi wiali iznoŭ daremnyje ataki.

Front niamieckaha Naślednika: Miascowyje bitwy ŭ dalinie Sawjer i na zachadzi ad Šato-Tjeri. Na pałudziennym zachadzi ad Kurt-Mon my pasunuli našy linii da adrezka Sürmulen. Wostryje kontrataki worahaŭ, wiedzienyje wialikimi siłami proci našaha frontu na pałudziennym bierazi Marny, złamalisia z najciažejšymi stratami paśla wielmi wostrych bitw pierad našymi linijami. Udaču papiaredniaha dnia my pašyryli. Adbiŭšy francuskije kontrataki, my hnalisia za worahami da wiaršyn na poŭnačy ad Wantej i prabilisia praz lasy Rodma i Karaleŭski. Naabapał Ardr my adkinuli worahaŭ u harystyje wakolicy Rejmsa, miž Nantej i Pursi. Na ŭschodzi ad Rejmsa my palepšyli našy pazycyi pry Rymskaj darozie i na race Siuip. Na paŭnočnym zachadzi ad Massiž my zdabyli niekalki wiaršyn. Čysło pałonnych pierajšło za 18.000. My žbili 36 waročych samalotaŭ i 2 prywiaznyje łatučyje šary. Paručyk Menkhof žbiŭ swajho 37 i 38 woraha.

Kala wajny

AMSTERDAM. Spryčyny pramowy kanclera ŭ Rejchstagu Klemanso zajawiŭ, što jon bolš wieryć abiecankam Foša, čym Hertlinga. Jon i paśla pramowy kanclera pierakonan, što ab miry nia može być hutarki.

WIENA (W.T.B.). 16.VII. Zhodna z apošnimi zajawami ministra zahraničnych spraŭ, Burjana, ab jednaści wajennaj palityki centralnych dziaržaŭ ab miry z Rasiejej i Ukrainaj nia budzie bolš nijakich hutarak miž im. Hetak sama Tryent, Tryest, Elzas-Lotarynhija i niamieckije kalonii nia mohuć służyć za rečy, ab jakich mahli-by wiaścisia mirnyje pierehawory. Niezačepnaść ziamiel centralnych dzieržaŭ —heta akančacielny warunak mira.

LONDON (Reŭter). Amerykanskije hazety pišuć, što ŭsielakije hutarki z niemcami — zusim lišni.

PARYŽ (Reŭter). Abstrel Paryža z dalnabojnych harmat pačaŭsia iznoŭ u paniadziełak. Niekatoryje tarhowyje damy i fabryki pastanawili pierekačewać u siaredniuju i pałudziennuju Franciju.

WIENA (W.T.B.) 17.VII. Na paŭdnia ad Asjago dźwie anhlickije roty ŭwarwalisia ŭ našy akopy, ale paśla karotkaj bitwy byli wykinuty adtul. U dalinie Brenty my ŭziali 30 pałonnych i 2 kulamioty. Straty worahaŭ u apošnich bitwach na Solarole wielmi ciažkije. Na wuzkim froncie naličeno 8.500 italjanskich trupaŭ.

WIENA (W.T.B.). Aŭstryjacki impieratar reskryptam na imia feldmaršałka Konrada v. Hetcendorfa wyskazywaje swaju zhodu na jaho adstaŭku i daje jamu tytuł hrafa. Na jaho miesca naznačajecca erc-hercog Jazep.

BERLIN (W.T.B.). Našy padwodnyje łodki zatapili nawakoł Anhlii 23.000 tonn.

BERLIN (W.T.B.). 16.VII. Našy padwodnyje łodki ŭ zachodniaj čaści kanału zatapili 3 parachody i 1 paruśnik jomkaściu razam 31.000 tonn.

Drukowana u ...... M. ...uchty Wydawiectwo «Homan». Redaktar Jazep Saławiej.